

långt nedåt i samhällslagren, den möjligen kan. Dervid bestraffas aristokratins lif och lefverne med ingalunda mild hand, och nationen påminnes flitigt om, huru den af snobbar styres. Så lyder t. ex. slutet af 8:e kapitlet: »Gamla Pumpen sopar en bod, springer ärenden, blir förtrogen skrifvare och delegare i firman. Pump den andra blir hufvudman för huset, samlar mer och mer pengar och gifter sin son med en grefves dotter. Pump Tertius fortfar med bankrörelsen; men hans egentliga göra i lifvet är att bli fader till Pump Quartus, hvilken kommer ut som fullfjädrad aristokrat och intar sitt säte såsom Baron Pumpington; och hans slägt regerar sedan ärftligt öfver denna nation af Snobbar.» Och på ett annat ställe: »Jag behöfver icke påminna om dessa högst vanliga Brittiska snobbar, hvilka göra förtviflade ansträngningar att bli intima med den högre kontinentalaristokratin, såsom t. ex. gamla Rolls, bagarn, som har tagit sitt kvarter i Faubourg S:t Germain och icke vill taga emot andra än Carlister och ingen Fransk adelsman under Markis rang. Vi kunna alla rätt väl skratta åt *den* karlens pretentioner – vi, som darra inför en stor man af vår egen nation. Men såsom du säger, min tappra och hederliga John Bull – Snobb – det är en stor skilnad mellan en Fransk Markis i tjugunde led och en Engelsk Pär; och en hop Tyska och Italienska *Fürsten* och *Principi*, fattiga som tiggare, kunna icke annat än väcka förakt hos en rättänkande Britt. Men vår aristokrati – det är en helt annan sak det. De äro världens verkliga ledare – den verkliga gamla, ursprungliga och omisskänneliga adeln. Af med hatten. Snobb! Ned på knä, Snobb, och kryp!»

Vi skola, för att icke gifva företräde åt den ena eller andra mera privata snobbismen, såsom profstycke aftrycka ett par små kapitel, målande den rent Engelskt nationela, hvilken tyvärr i Finland icke har den ringaste tillämpning, emedan här saknas vilkoren för dess tillvaro. Man måste antaga, att Förf. velat endast komma åt öfverdrifterna i den Engelska nationela sjelfbelåtenheten. Ty att denna icke vållat likgiltighet för framsteg i alla civilisationens grenar, andligt och materielt stillastående, vet man; och för en Engelsman kan en viss grad af nationalstolthet vara icke blott ursäktlig utan äfven lofvärd. Det står icke illa till hos en nation, bland hvilken hvarje individ anser det för en ära att räknas till densamma. Flertalet skall då också lägga sig vinn om, att icke vanära det namn, de bära.

J. V. S.

57 ÄNNU OM MYNTFRÅGAN.

Litteraturblad n:o 6, juni 1862

Vi hafva, sedan den korta artikeln i detta ämne i senaste nummer skrefs, haft tid för ytterligare öfvervägande; men vi bekänna, att, ju längre tid det kommit att utgöra ett föremål för vår eftertanke, desto mindre förmå vi finna några öfvertygande skäl för åsigten, att den inhemska uppsägbara statsskuldens konvertering till ett utländskt amortissementslån vore ett nödvändigt vilkor för silfverutvexlingen i Banken. Och då vi hoppas kunna öfvertyga läsaren, att frågan är af vigt, taga vi oss friheten att till densamma återkomma.

Vi skola söka att i några korta satser uppställa frågan i dess enklaste form.

A har en uppsägbar fordran hos *S* – må vara hos statsverket.

Nu börjar Banken gifva ut silfver.

Finnes i denna Bankens åtgärd något, som kunde föranleda *A* att uppsäga sin fordran hos *S*?

A har i årtal låtit denna fordran stå inne, nöjd med att lyfta räntan. Han har funnit sin uträkning härvid, ehuru under dessa år den ränta å 4 rubel t. ex., han i Bankens sedlar erhållit på försträckta och förskrifna 100 rubel, effektivt icke gjort mera än 3 rubel 60 kopek.

Men nu, då Banken inlöser sina sedlar till nominela värdet, nu uppbär han dessa 4 rubel utan all afkortning. Utgör detta för honom något skäl att utkräfvla lånet?

Vi förmå icke inse det.

Lika litet finnes skäl dertill i den värdeförändring *A*:s kapital undergår.

De 100 rubel, han nominelt haft att fordra, hafva i sjelfva verket icke varit värda mera, än 90 rubel. Detta kapital får nu plötsligen ett värde enligt siffran. *A*:s fordran utgör och kan när som helst uppbäras i 100 rubel hårdt silfver.

Man kan säga: »*A* har låtit sin fordran innestå i förhoppning att sålunda få sitt kapital ökad med 10 %. Nu när detta sker, kräfvver han ut densamma.»

Men *A* hade kunnat när som helst uttaga sina 90 rubel och låna dem åt hvem som helst mot 6 %, som nu utgör den allmänna räntefoten i landet; och han hade då haft icke blott en högre ränta med 6 rubel (i värde 5 rub. 40 kop.), utan äfven alldeles samma säkerhet att, när Banken öppnas för silfverutvexling, se dem förvandlade till 100 rubel. Ty hvar och en långifvare, han må hafva sina pengar hvar som helst, blir då 10 % rikare. Men *A* har icke tagit dessa 6 rubel (eller 5 rubel 40 kopek), utan åtnöjt sig med de 4 rubel (eller 3 rubel 60 kopek), han fått af statsverket. Hvarföre skulle han nu komma att anse effektiva sex rubel i ränta för bättre än effektiva fyra?

Hvar och en vet, hvarföre *A* varit belåten med statsverkets 4 procents obligationer. Han anser dem för säkra papper och slipper allt bråk med borgesmän, in-teckningar, bevakningar, utsökningar o. s. v. Han kan omöjligen uppskatta dessa fördelar ringare derföre, att både hans kapital och hans ränta nu vexer med 10 procent.

Vi hoppas, att detta resonnement är så enkelt och öfvertygande, att ingen kan draga dess rättighet i tvifvel. Men om så är, finnes icke heller något skäl att befara den inhemska statsskuldens uppsägning från fordringsegarenes sida derföre, att Banken inlöser sina sedlar med silfver.

Om alltså statsverket genom silfverutvexlingen icke bringas i någon förlägenhet, så kan än mindre Banken hafva någon förlägenhet af statsskulden, hvarken af den uppsägbara eller den ouppsägbara. Bankens silfver är lika säkert, om statsverket har skulder eller icke.

Ty Banken är icke ansvarig för statsskulden. Banken är i afseende å den och i förvaltningen af vissa statsverkets fonder statsverkets *kommisionär* – och ingenting vidare.

Låt vara, att statens skuld skulle komme att uppsägas samma dag, silfverutvexlingen börjar. Hvad har Banken med den saken att göra? Jo, Banken betalar fordringsegarena, så långt den har *statsmedel* för ändamålet i händerna. Vill Banken gifva statsverket kredit och betala någon del ur sina egna fonder, så är detta dess ensak. Banken kan låna åt statsverket likasom åt enskilda. Det är visst icke önskligt, att denna kredit må sträcka sig långt och på längre tid, än Bankens öfriga utlåningar. Ty det har för flera än en banks kredit varit ruinerande, att

de blandat sina affärer med statens. Men äfven om Banken skulle betala för statsverket, vore dess silfver derigenom icke i någon fara. Statens fordringsegare taga då lika gerna Bankens papper som dess silfver. Banken har sju millioner sedlar i rörelsen. Förnöjer den statens fordringsegare med flera eller färre millioner af dessa sedlar, så stå dess affärer alldeles på samma fot som förut. Banken får blott en motsvarande fordran hos statsverket, i stället för att den förut haft samma belopp att fordra hos Pähl och Pehr.

Men om Banken finner det fördelaktigare att låna åt Pähl och Pehr, än åt statsverket, så hindrar ingenting densamma, att så göra. I Bankens Reglemente står ingenting derom, att Banken skall låna åt statsverket. Deremot heter det i Förordningarne angående statslånen, att statsverket låter utbetalningarne för desamma ske genom Banken och skall ställa medel för ändamålet till dess förfogande. Bankdirektionen får alltså sitta trygg och vänta, tills detta sker. Också har ingen hittills sett, att Banken skulle haft några fordringar hos statsverket.

Och härvid är ännu en omständighet att märka. Alla obligationer på det inhemska statslånet skola mottagas i statens kassor. Bankens kommissionärskap är alltså icke nödvändigt, för att få dem inlösta. Ger statsverket icke Banken medel att inlösa dem, så får statsverket direkt mottaga desamma. Och så länge detta sker, är ingen fara med deras kredit – äfven om Banken icke inlöser dem.

Men vi hafva sökt visa, att Bankens silfverutvexling på denna deras kredit icke kommer att utöfva det minsta inflytande. Hvarken Banken eller statens kassor komma att därför få dem sig erbjudna.

Dock det gifves en omständighet, om hvilken vi i den tidigare artikeln talat, som kunde vålla, att man i Banken skulle begära silfver för statsverkets obligationer. Med afsigt hafva vi dröjt att erinra om densamma; ty den rör icke sagde obligationer ensamma, utan tillika Bankens egna obligationer, dess sedlar.

Ryska banken utvexlar för närvarande sedlar mot 89 1/2 kopek i silfver. Men den lofvar, att d. 13 Augusti för dessa samma sedlar betala 91 1/2 kopek. Det är således en utsigt att inom några veckor förtjena 2 % för den, som har silfver att lemna åt denna bank. Öppnas nu Finska Banken för silfverutvexling, kan den, som innehar en Finsk sedel, i Banken uttaga dess belopp i silfver, med detta silfver i Ryska banken tillvexla sig Ryska sedlar, och i Augusti på dessa inkassera 2 procent vinst. Ju närmare till den 13 Augusti denna omsättning sker, desto mindre förringas vinsten af ränteförlust på summan.

Likasom Finska Bankens sedlar skulle kunna begagnas för denna operation, och således sedlarne komma in till Banken och silfver uttagas, så kunna äfven Finska statsverkets uppsägbara obligationer begagnas för ändamålet. Skilnaden är blott den, att Banken måste inlösa sina sedlar ända till den sista med egna medel, med sin metalliska fond, men att den af statsverkets obligationer behöfver inlösa blott så mycket, som statsverket ger densamma medel till. Visserligen kunde sålunda icke Banken, men statsverket komma i förlägenhet om medel till deras inlösande.

Men det är också klart, att, om ifrågavarande förhållande afses, Finska Banken icke alls kan börja med silfverutvexling, så länge detta förhållande fortfar, att nemligen Ryska banken vexlar in sina sedlar till högre pris, än den tager för desamma, säljer billigt och köper dyrt. Att dock en sådan rörelse icke kan räcka i evighet, torde man få taga för afgjort.

Det är också klart, att, så länge förhållandet fortfar, äfven bankerna i London och Paris äro i fara att få sedlar in och få gifva ut guld och silfver. Skilnaden är dock den, att Finska Banken är närmare till hands, och kostnaden för metallens transport härifrån till S:t Petersburg och risken och assuranzen mindre. Till öfverflöd har Finska Banken ett kontor i Petersburg. Och skulle den börja att äfven på detta kontor vexla ut silfver mot sina sedlar, då blir naturligtvis sagde kostnad för silfveruttagaren ingen. Då synes det, så länge det närvarande förhållandet i Ryssland fortfar, vara säkert nog, att mot hvarje Finsk sedel, som kommer dit, skall uttagas silfver i Finska Bankens dervarande kontor.

Nu är likväl Finska Banken icke på något sätt förbunden att hålla ett vaxelkontor i S:t Petersburg. Och om den der vill hafva ett kontor, står det densamma fritt, att åt detta sitt kontor uppdraga så många eller så få operationer, den behagar. Banken kunde således låta bli med att utvexla silfver i Petersburg. I sjelfva verket blir hela detta kontor onödigt, när engång silfverutvexlingen börjar.

Det har, så länge man för Bankens sedlar icke fått silfver, låtit säga sig, att Banken i S:t Petersburg inlöst sina sedlar mot Ryska här i landet uppsamlade sedlar. Om likväl detta varit så synnerligen rätt, lemna vi derhän. Som bekant, lät Banken förut verkställa denna invexling genom huset Sterky & Son. Här hemma lånades ut sedlar för 4 à 5 procents ränta, ännu medan diskonträntan i hela Europa var 7 till 10 %, och i Petersburg betalade Banken dertill 1/4 %, för att få sina sedlar tillbaka och åter få utlåna dem. Denna rörelse tog dock, såsom den måste, en ända med förskräckelse, så att Banken ett tu tre befann sig i en skuld af 2 1/2 million. Då inrättade Banken sitt eget kontor i Petersburg och, i stället att betala 1/4 % för sina sedlar, begärde den 1/3 % för kostnaden att derstädes invexla dem. Räntan för sina utlåningar höjde den också något, och invexlingen upphörde att göra den bekymmer. Men hvartill dess fortsättande gagnat, äfven det är svårt att säga. Banken har, för att kunna möta densamma, här i landet uppsamlat Ryskt sedelmynt. Trafikanterne i landet åter, som skulle kunnat begagna de Ryska sedlarne för sina liqvider i Ryssland, hafva derföre haft svårighet att erhålla sådane, ehuru de för dem betalat 1/4 % agio mot Finska sedlar. De hafva varit nödsakade, att till Ryssland skicka Finska sedlar med den 1/3:dels procents förlust, som Banken tagit för invexlingen. För ett vanligt förstånd ser det enklare ut, om Banken åt trafikanterne härstädes skulle utvexlat så mycket Ryska sedlar, Banken möjligen innehaft, och de önskat erhålla, tillåtande dem att sjelfva skicka dessa sedlar till Ryssland, i stället att nu, så mycket af Banken berott, tvinga dem att ditsända Finska sedlar. Hvad Banken sjelf på affären vunnit, torde vara oafgjordt. Invexlingsprocenten torde nog gått åt till kostnaden för kontoret, och hvad Banken vinner på sedlar, som i Ryssland förstöras och förkomma, skulle den troligen vunnit äfven i eget land; ty Ryssen torde icke vara mera släpphänt med penningar, än Finnen. Och mellertid har Banken förlorat en del af räntan på dessa pengar, genom att hålla Ryskt sedelmynt i sina kassar. Man har sett, att beloppet af detsamma i Banken stundom uppgått till 1 million rubel och derutöfver.

Men huru än härmed förhållit sig – när Banken börjar gifva ut silfver åtminstone, äro invexlingen i S:t Petersburg och uppehållandet af ett vaxelkontor derstädes fullkomligt onödiga saker. Handeln har lika lätt att verkställa sina liqvider i Ryssland som i andra länder – äfven något lättare, emedan Ryskt sedelmynt alltid kommer att finnas här i landet.

Det kommer in genom landtmannatrafiken på S:t Petersburg. Och Banken får säkert ännu länge utländska vaxlar väl betalda i S:t Petersburg och Riga, så att intet hinder möter dess vaxelförsäljning på nämnda orter.

Medgifvas måste dock, att kontorets i S:t Petersburg indragning icke mycket skulle verka på ifrågavarande omständighet, att nemligen Bankens silfver kan begäras för spekulationerna med det Ryska sedelmyntet. Vaxelkontoret i Wiborg är icke långt borta, och silfver kan fås derifrån till Petersburg med ringa kostnad. Men om Banken upphör att invexla sina sedlar i Petersburg, upphöra också dessa sedlar att i större antal gå till Ryssland. Vi skulle tro, detta blefve en väsentlig fördel, emedan då silfverutvexlingen här i landet mindre kommer att begagnas för spekulationer derstädes.

10

Likväl skulle Finlands Bank få se sig om, så länge det nu i Ryska Banken inslagna förfarandet fortsättes. Men säkert synes vara, att det icke kan fortsättas.

Hvad vi här velat framhålla, är dock endast det, att den silfverutvexling, som för spekulationen med Ryska sedlar kunde komma i fråga, ingalunda skulle föranledas deraf, att Banken är statsverkets kommissionär för inlösen af dess obligationer, utan att Bankens egna sedlar i främsta rummet komme att begagnas för ändamålet. Men på deras inlösande måste Banken alltid vara beredd; och om den blott indrager ännu en utlånad pappersmark för hvarje mark silfver, den nödgas utvexla, måste för den hvarje förlägenhet blifva öfvergående. Men det är i denna indragning af utgifna lån, som knuten torde ligga. Mera härom längre nedan.

20

Vi lemna till vidare derhän, om andra orsaker finnas, hvarföre statsverket borde konvertera sitt inhemska, uppsägbara lån, d. v. s. göra detsamma uppsägbart, till ett utländskt amortissementslån, som efterhand på bestämda terminer och till bestämdt belopp för gången återbetalas. Hvad vi sökt visa, är, att denna konvertering icke behöfver ske för Bankens och dess silfverutvexlings skuld.

30

Men hvilka orsaker till konverteringen än i öfrigt må vara förhanden, vi våga yttra den åsigt, att lånet icke genom densamma borde förvandlas från inhemskt till utländskt.

Det första skälet är: ett utländskt statslån är lika med politiskt beroende – för alla stater, men isynnerhet för de svaga. Ett statslån afslutas med enskilda personer; men i vår tid antaga sig regeringarne i det land, de tillhöra, långgifvarens talan. Hvilka förödmjukelser hafva icke länder sådana som Grekland, Portugal, Turkiet, Spanien fått underkasta sig för sina skulders skuld.¹ I samma form, som dessa de jure suveräna stater, kan Finland icke komma att lida af ett sådant beroende. Men det gifves så mycket mer för detta land vägar, på hvilka beroendet kan göra sig kännbart. Det är derföre i hvarje land en lycka, att det af utländska statslån har så litet som möjligt.

40

Ett inhemskt statslån deremot befriar från detta beroende. Man kan säga, det förer tvärtom med sig ett lifligare deltagande för statens angelägenheter, att ett stort antal samhällsmedlemmar äro i dem intresserade äfven för sitt timliga bestånd. Det framkallar hos dem icke blott vaksamhet, utan äfven ansträngning och uppoffringar.

50

¹ I närvarande stund öfverfalles Mexiko med krig, emedan landets fordringsegare icke fått ut sina räntor. Prestpartiet, som ruinerat landet, understödes mot den närvarande liberala styrelsen af Englands flotta och Frankrikes bajonetter.

För det andra: ett s. k. inhemskt fondsystem har i och för sig af financierer ansetts för en fördel. Vi lemne detta derhän, erkännande endast, att, när statslån i öfrigt äro påkallade, ett inhemskt lån i sjelfva verket medför många af dem framhållna fördelar. Det bildar en sparbanksanstalt i stort, som framför de vanliga sparbankerna har det goda med sig, att det insatta kapitalet icke ens kan efter behag förstöras. Vid ett inhemskt amortissementslån faller kapitalet ut endast efter lottning, så att det alltså en längre eller kortare tid måste blifva för landet besparadt. Dessa besparingar nedläggas ingenstädes säkrare, än i ett inhemskt statslån, såsnart betalningsmedlet är metalliskt mynt och derföre icke kan till värde stort förändras. Räntan är då äfven oföränderlig utan afseende på några konjunkturer. Ju säkrare denna är, desto lättare kan likväl den enskilde förfoga äfven öfver kapitalet, genom att sälja de obligationer han har i hand. Också inträffar det, att dessa äro ganska rörliga, gå från hand till hand, och att hvar och en, som har för tillfället oanvändbara pengar inne, söker förskaffa sig statsobligationer, för att på sina pengar hafva ränta. Sålunda sker det, att en sådan statsskuld icke binder några kapitaler, hindrande deras användande för industriela företag, utan hufvudsakligen ger ränta på kapital, som eljest ingen användning eger. Den, som behöfver pengarne för något sådant företag, han säljer sin obligation; den som icke behöfver dem dertill, han köper den. Man har äfven här i landet haft erfarenhet nog af dessa ett inhemskt statslåns fördelar, och det vore säkert till allmän afsaknad, man skulle se de inhemska 4 procents obligationerna med ränta på ränta och Saimasedlarne försvinna, utan att af andra räntebärande statspapper ersättas.

Men man säger kanske: staten skall i ett penningfattigt land icke konkurrera om penningarne med den enskilda industrin. T. ex. om sagde papper indragas, d. v. s. om statsverket gör ett utländskt lån och dermed betalar sin inhemska skuld, som af dem representeras, så skall Hypoteksföreningen få de ledigblifna kapitalerna. Detta är dock högst osäkert. Allt nytt fordrar sin tid, förrän menniskor blifva förtrogna dermed. Statsverkets obligationer äro nu så begärliga, emedan de när som helst kunna förvandlas i pengar. Innehafvaren beror icke deraf, om en enskild afnämare infinner sig eller icke; han får hvilken dag, han vill, penningar för dem af statsverket genom banken och dess kontor, eller han använder dem i penningars ställe till erläggande af tull och andra utskylder. Säkert är, att, om så icke vore förhållandet, mången skulle föredraga, att behålla sina penningar på hand utan att få ränta för dem, tills de behöfvas, hellre än att utbyta dem mot en obligation, om hvilken han är osäker, när och hvar han åter kan få den såld. Eljest skulle väl också t. ex. alla innehafvare af Saimasedlar, hvilka gifva endast $3\frac{3}{5}$ proc., skyndat att utbyta dem mot hypoteksföreningens obligationer på 5 proc. Med ett ord: skulle sådane lån gifvas åt staten af kapitalister, hvilka behålla obligationerna för årtal och decennier, skulle det låta säga sig, att staten borde lemna dessa medel åt t. ex. hypoteksföreningen, till hvilken sagde kapitalister kanske då skulle vända sig. Men emedan långgifvare är i dag *A* i morgon *B*, måste skuldförbindelserna kunna lätt realiserars, för att lånet må kunna komma till stånd.

Vår tanke är derföre den, och vi tro den vid närmare eftersinnande skall erkännas för riktig, att, såsom man icke kan hoppas, att här i landet skulle finnas tillräckligt för en längre tidrymd ledigt kapital, för att den uppsägbara statsskulden skulle med ens kunna inom landet konverteras till uppsägbar, icke heller någon stor del af det kapital,

som nu är fästadt i denna sväfvande skuld, kan påräknas för hypoteksföreningen eller för andra sådane industriela företag, vid hvilka penningen en längre tid förblir bunden.

Man kan också få höra anföras, att det vore en fördel, att statsverket, icke hypoteksföreningen gör utländskt lån, emedan det förra kan betinga sig lägre ränta. Det kunde hända, och en mindre summa skulle sålunda för ett gifvet lånebelopp utgå ur landet. Säkert är likväl, att statsverket ingenstädes kan få pengar till så låg ränta, som Saimasedlarnes; och föga torde med alla afdrag inberäknade ens 4 procents obligationerna kunna med någon fördel konverteras. Men hypoteksföreningens och jordbrukets fördel är det utan tvifvel att göra lån i utlandet. Ty räntan blir densamma der alltid lägre än i eget land, äfven om här tillräckligt kapital skulle stå till buds.

10

Inhemska statslån beröfva i sjelfva verket icke den inhemska industrin det upplånade kapitalet. Om en stat förer krig på fremmande botten och för ändamålet lånar, så går visserligen största delen af penningarne ur landet. Men lånar statsverket för produktiva företag, går endast samma belopp ut, som skulle utgått, äfven om företaget varit enskildt, icke statens. Så förhåller sig äfven vid ett försvarskrig inom landet. T. ex. för Saima kanals byggande gick jemförelsevis ganska litet pengar ut; största delen stannade kvar såsom betalning för arbete och inhemskt material. För jernvägen har proportionsvis erforderats mera utländskt material, hvartill torde åtgått 1/4 del af hela kostnaden. En del, tredjedelen ungefär, af det inhemska statslånet har upptagits för dessa ändamål. Af lånen för kriget gick väl en del ut, för vapen och beklädnad, men äfven det mesta här af, så improduktivt och delvis gagnlöst än användandet var, gafs ut för landets egna produkter. Man kan derföre säga, att genom sådane lån penningkapitalet för industrin ökas, om än icke fördubblas. Så länge man här i Finland skickade sina pengar till Ryssland och köpte komersebankens eller Ryska statsskuldsoptioner, var detta kapital för det mesta förloradt för den inhemska industrin. Ty pengarne gingo till Ryssland och dessa obligationer voro här föga rörliga. När deremot fordringarne i Ryssland omsattes till det inhemska statslånet stannade, såsom nyss nämnades, den vida största delen af penningarne inom landet, och låneobligationerna hafva genom sin lätta realisation utgjort ett nytt rörelsekapital. Den, som egt Saimasedlar eller inhemska 4 procents obligationer, har med dem, isynnerhet med de förra i hand kunnat köpa jord och hus, odla och bygga, handla och vandla likså lätt, som om han hade haft Finska Bankens sedlar. Kapitalet ökas naturligtvis icke derigenom, att obligationer utgifvas; men, såsom förut är visadt, dessa obligationer göra det kapital användbart, hvilket förut legat oanvänt i plånböcker och kassakistor.

20

30

40

Omsättes deremot detta lån till ett utländskt stående lån, så blir följden här af:

1:o Att i stället för obligationerna fås silfver i landet, hvilket naturligtvis ersätter dem såsom kapital för industrin; men

2:o Att detta silfver åter efterhand går ut i räntor och amortissement;

3:o Att de penningar, hvilka trafikanter och andra för kortare tid hafva på hand, blifva der liggande, utan att gifva ränta och utan att jemnt kunna användas för industrin och handeln. Det är nemligen detta, vi ofvan sökt visa: att de ifrågavarande inhemska obligationerna gjort sådane liggande pengar jemnt användbara. Sålunda skall det hända, att lika mycket penningar blir liggande ofruktbart, som silfver genom lånet fås in.

50

4:o Genom hvilka medel som helst silfver till ovanligare belopp kommer in i ett land, har detta den följd, att åter mera silfver går ut. Tillgången blir större och silfret som vara billigare. Men också hvarje utländskt lån måste öka importen och föra ut silfver. Det är sålunda man kan förklara, att ehuru statsverket för jernvägen indragit 2 1/2 million utländskt lån, och åtminstone 2/3 delar deraf blifvit utgifna inom landet, ingen tillökning i penningtillgången kunnat förspörjas. Detta skall alltså jemte utbetalning af ränta och amortissemment ytterligare verka derhän, att en allt mindre del af det genom ett utländskt lån indragna silfret kommer industrin och handeln till godo; medan deremot, såsom ofvan erinrats, de papper, hvilka representera det inhemska statslånet, till obetydlig del gå ur landet och derföre bilda ett fortfarande disponibelt kapital.

Syftningen af ofvanstående betraktelser är tydlig. Vi hafva önskat visa, att den inhemska statsskuldens förbytande till utländsk vore skadligt. Och då vi äfven sökt utreda, att denna operation icke af Bankens öppnande för silfverutvexling påkallas, så är den gifna slutsatsen den, att i vår tanke en sådan konversion icke borde ske.

Borde således denna uppsägbara statsskuld utan vidare tillgörande bibehållas? Vi yrka icke heller detta. Men om allmänheten, långifvaren är nöjd att låta sina pengar i den innestå, se vi icke någon orsak till dess plötsliga uppsägande från statsverkets sida. Man må söka, att efterhand förbyta någon del af detsamma till ett *inhemskt* amortissemmentslån. Och om andra orsaker än silfverutvexlingen ingifva farhåga för, att en större del kunde af långifvarene uppsägas, så blir det väl nödvändigt, att hafva vilkoren för ett utländskt lån uppgjorda, för att i nödfall tillgripa denna utväg.

Lånet mot 4 procents ränta på ränta är i sjelfva verket för långifvarena så fördelaktigt, att dess uppsägande knappt är att förmoda. Lättare kan det, då Föreningsbanken kommer till stånd, inträffa, att räntan på Saimasedlarne anses vara för låg, ehuru vid närmare betänkande vår åsigt är den, att icke ens de skola förlora förtroende. Föreningsbanken lofvar för deposition utan viss uppsägningstid 3 proc. Men sagde sedlar gifva på samma vilkor 3 3/5 proc. Deras belopp 50 rubel är så lågt, och ränteberäkningen på desamma 1/2 kopek pr dag är så vig, att de kurserat som vanligt sedelmynt. Skulle de utbytas mot sedlar på 100 mark med ränta å en penni pr dag, blefve deras rörlighet och begärighet än större.

Men må man, som sagdt, efterhand som obligationerna måste utbytas mot nya för erhållande af nya räntekuponer, försöka att i deras ställe erbjuda obligationer på ett inhemskt amortissemmentslån. Det är åtminstone troligt, att ett sådant till mindre belopp skall *småningom* kunna i landet placeras. Till lika belopp med den nu förhandvarande sväfvande skulden behöfver det väl icke i något fall utgifvas. Ty någon del af denna skuld måste väl årligen kunna ur amortissemmentsfondens tillgångar dödas. Och ett begränsadt belopp uppsägbara statskassaobligationer cirkulera i de flesta länder och mottagas begärligt. Räntan för amortissemmentslånet åter torde föga behöfva bestämmas högre, än hvad den skulle komma att utgöra för ett utländskt lån, inberäknad kapitalrabatt, provisioner, kursdifferenser och nya kostnader för räntebeloppets remitterande till utländsk plats.

Sålunda skulle, synes det, efterhand ett inhemskt stående lån kunna införas. Det är sannt: det fordras, att i ett land kapitalerna äro något större, förrän obligationer på ett sådant lån cirkulera från hand till hand med samma lätthet, som t. ex. de nuvarande uppsägbara 4

procents obligationerna. Men Banken eller bankerna, om flera uppstå, hafva en utväg att lätta deras cirkulation genom att mottaga dem såsom hypotek till så nära fulla värdet som möjligt. Detta ligger i bankernas eget intresse; ty mot säkrare och lättare realiserade hypoteker kunna de icke låna. Banker kunna naturligtvis likasom enskilda äfven invexla dem för fulla värdet, för att njuta ränta på sina tillfälligtvis ineliggande pengar; och de hafva lättare än enskilda att åter placera dem.

Slutligen: det finnes ett icke oviktigt, i vår föregående artikel påpekadt skäl därför, att statsverket icke bör göra utländskt lån eller lånomsättning för silfverutvexlingens skuld. 10

Vi hvarken vilja eller böra säga något, som skulle antyda ett misstroende till Bankens ställning. Men säkert är, att Banken drifver en lånerörelse sådan, som ingen annan bank i verlden. Bristande betalning för en diskonterad förfallen accept anses annorstädes för tillräcklig orsak, att vägra personen i fråga fortfarande kredit. Här deremot äro, så vidt känt är, omsättningar regel, prompt betalning undantag. Denna rörelse drifves äfven med vaxlar på utlandet. Sådant kallas annorstädes vaxelrytteri, och de firmor, som låna sig åt detsamma, äro icke väl kända. Blankokredit gifves här likaså genom lån på längre tid, 7 månader, mot hypotek af skuldsedlar, om hvilka hvar och en kan veta, att för dem inga affärsslut ligga till grund. Sådane långlån, hvilka dertill genom nytt lån på nya papper omsättas, äro annorstädes i bankrörelse okända. 20

Ingen menniska kan tro det, att några särskilda förhållanden i vårt land skulle påkalla en från alla andra länders afvikande bankrörelse. Hvad som annorstädes i verlden är en vådlig och otillåten sak, måste äfven här vara det.

Rörelsen i denna form kan icke afbrytas, heter det, ehuru man mera förblommeradt säger: utlåningens minskande skulle blottställa landets industri och handel. Men man har svårt att tro, att landets solida industri och handel derigenom skulle komma i någon fara. Tvärtom måste man förmoda, att vid en sådan rörelse ett antal fordringar måste vara af den beskaffenhet, att de absolut icke kunna indrifvas, utan måste genom omsättningar ställas på framtiden. Det vore beklagligt, om så skulle förhålla sig. 30

Att dock den solida industrin vore fullkomligt fri från detta nät, vilja vi icke påstå. Man har sett jernverksegare offentligen åberopa, att staten genom skyddstull, Banken genom penningförskott lockat vederbörande att utvidga denna industri i en skala, vid hvilken den numera kan umbära hvarken den ena eller det andra. Vi misstaga oss kanske? Måhända är det ur statsverkets af Banken förvaltade fonder, som dessa så lockande understöd utgått. Men det kan tagas för afgjort, att Bankens fond är på sätt ofvan beskrifvits inblandad äfven i denna industris rörelsekapital. Och jernindustrin är i detta hänseende icke den enda. Bankens rörelse är nemligen jemförd med dess eget grundkapital sannerligen icke obetydlig. Dess utgifna sedlar, d. v. s. nära nog dess utlåningar, uppgå till nie gånger detta kapital. Jordbruket har häraf föga eller intet. Manufakturindustrin och handeln dela det sigemellan. Det torde dock vara jemförelsevis lätt att skilja mellan en för tillfället uppdrifven spekulation och den, som hvilar endast och allenast på pappersomsättningen. 40

Det heter nu, som redan blifvit nämndt, att Banken icke kan börja med silfverutvexling, om icke statsverket förut skaffar någon million 50

silfver i allmänna rörelsen. Men hvarföre kan Banken det icke? Emedan den icke kan indraga sina sedlar, två mark i sedlar nemligen mot hvarje utgifven mark silfver. Och hvarför kan detta icke ske? Emedan Banken icke kan begära betalning för sina utgifna lån. Så måste dock hvarje annan bank göra, icke blott då man begär dess silfver, utan alltid, under alla förhållanden. Och då man begär dess silfver, måste hvarje bank undvika att låna ut lika mycket, som den får in. Men hvarföre kan Finska Banken icke göra på samma sätt? Det är redan sagdt. Dess utlåningar inbetalas icke. Den skall få ganska litet
10 andra sedlar in, än dem, för hvilka man begär silfver. I öfrigt får den blott enskildas papper af hvarjehanda slag, nytt papper i st. f. gammalt papper. Det är sålunda omöjligt att indraga något af sedlarne.

Såsom de månatliga redogörelserna för hypoteksfondens ställning utvisa, har Banken på senaste tid betydligt ökat sitt silfverförråd, nemligen i innestående fordringar hos Rothschild i London och hos Salomon Heine i Hamburg. Men här kan väl med skäl sägas: det är icke allt guld, som glimmar. En del af denna besparade skatt måste bestå i accepterade, ännu icke infriade vexaslar, för hvilka hvarken silfver eller guld kommer att till sagde hus inflyta, utan hvilka med nya vexaslar
20 betalas. Detta följer enkelt af omsättningsrörelsen öfverhufvud. Huru stort det belopp är, som sålunda representeras af en fortfarande papperscirculation, känna vi naturligtvis icke. Men för säkert kan antagas, att Banken verkligen icke är i stånd att i metall indraga hela det hos nämnda bankirer innestående belopp. Vexaslar ställda på obekanta utländska firmor diskonteras i banken naturligtvis på den härvarande utställarens eller sista vexelinnehafvarens kredit, och det är till honom Banken håller sig, om vaxeln icke af trassaten infrias. Kan alltså denne icke gifva reda mynt, och detta torde vid en del här
30 utställda vexaslar icke ens vara meningen, så borde utställaren, i Kristinestad t. ex., prestera silfver. Såbeskaffade silfverfonder äro det blott till namnet. Må nu mycket eller litet af detta slags silfver finnas; Banken ger äfven derpå ut sedlar till dubbla beloppet, och detta stundom så frikostigt, att, sagde nominela silfverfond inberäknad, silfret icke hinner till föreskrifna 7/15:delar af sedelstocken. I sig sjelf är detta icke så farligt, ty Banken måste alltid hafva på hand ett belopp af de sedlar, hvilka utgöra den utelöpande sedelstocken, och dessutom finnes en del af dessa sedlar icke mera till, utan har väl under 20 års förlopp förkommit. Förunderlig är dock omsorgen, att hålla sedlar ute, ända
40 till sista kopeken äfven af sagde nominela silfverfond. Men anförda förhållande oakadt, måste väl en ganska god verklig silfverfond ingå i Bankens utländska fordringar. Såsnart nu Banken vill – och kan – låta bli med att här hemma utgifva sedlar, motsvarande denna fond, kan den prestera silfver utöfver det föreskrifna beloppet; och inom en tid af 3 å 4 månader, högst ett halft år kunde den sjelf hafva satt den fordrade million i rörelse i landet. Det är detta, vi skulle anse, att Banken borde förmås till derigenom, att statsverket lemnar silfverutvexlingen åt dess egen omsorg.

Åtminstone en del af den abnorma utlåningsrörelsen skulle derigenom afbrytas. De affärsmän, som af den bero, skulle nog se sig om
50 på annat håll; och om de äfven tvingades att inskränka sin på en sådan kredit baserade trafik, skulle landet derigenom icke lida. Den solida affärsverksamheten skulle derpå vinna.

Nogare taladt, skulle en sådan operation innebära, att landets handel inbragt ett öfverskott, som i klingande mynt kommit detsamma till

godo. Detta ovanliga¹ skådespel, att handeln hemtar guld och silfver till landet, skulle säkert icke förskräcka någon.

Bankens reela fordringar i utlandet äro nemligen, som lätt inses, intet annat, än betalningen för landets export och dess handelsflottas fraktvinster. Indrager Banken denna betalning i klingande mynt, i stället för att utlåna dubbla beloppet i sedlar, så följer här af icke ens, att varuimporten skall minskas. Banken undandrager den blott en del af sitt vanliga förskott. Detta förskott skola importörerna då söka i utlandet. Det blir dem kanske dyrare, och vinsten blir mindre. Men någon stor skilnad i importens belopp torde föga uppstå.

10

Rörelsemedlets belopp i landet blir deremot mindre, då utlåningen minskas. Detta kan icke bestridas. Men det kommer derpå an, om dess närvarande belopp är nödvändigt. Bankens sedelutgifning hvilar, som lätt förstås, på en lika ovanlig botten, som dess lånerörelse. Den hvilar för det mesta på utländskt lån. Bankens egna metalliska fond utgör blott 850 000 rubel. Det öfriga, 2 millioner ungefär, är skuld. Vid det lånesätt, Banken följer, finnes ingen regulator för dess sedelutgifning. Den kunde hvilken dag som helst låna ytterligare två och utgifva nya fyra millioner sedlar. Ty vid detta låningssätt skulle icke låntagare saknas. För andra banker deremot, i hvilka lån meddelas endast med afseende på affärernas verkliga behof, genom diskontering af vexlar, som hvila på affärsslut, genom försträckning mot reela hypoteker o. s. v., finnes icke denna obegränsade möjlighet att sprida sedlar. Under närvarande skick kan därför ingen med någon säkerhet säga, om cirkulationsmedlet är för ymnigt eller för knappt. Rättar man sig efter antalet af hugade låntagare, blir det alltid för knappt. Men mäter man behofvet efter säkerheternas belopp, så är det påtagligen för stort. Ty reela säkerheter erbjudas väl icke tillräckligt, efter Banken kan låna mot fingerade. Men då reela säkerheter icke af Banken begäras, finnes också ingenting, som förhindrar Banken att sjelf låna och gifva ut sedlar i oändlighet.

20

30

Träder nu statsverket emellan, för att anskaffa silfver, så kan visst denna Bankens rörelse oförhindradt fortsättas. Men vid första missvext eller vid ett krig eller en dålig konjunktur i öfrigt, förestår Banken samma nödvändighet att indraga mer eller mindre af sina sedlar – eller också att låta dem löpa ute, medan den metalliska fonden förminskas. I senare fall måste den nu så efterlängtade silfverutvexlingen åter blifva en saga. Svårigheten att inskränka utlåningen blir under sådane tider större, än under en jembförelsevis god konjunktur.

40

Och öfverhufvud: om Banken befinner sig i den ställning, orsakerna må vara hvilka som helst, att inskränkning af utlåningar och minskning af utelöpande sedelstock absolut icke kan göras, så kan icke heller alls någon silfverutvexling på allvar förkunnas. Det kan då ske endast under förutsättning, att likväl silfver aldrig skall ur Banken uttagas.

Vi hafva vid det anförda antagit, att i all händelse något utländskt lån för angifvet ändamål icke före Landtdagens sammanträdande skall göras. Äro i vårt resonnement och våra slutsatser misstag begångna, så finnes god tid att allmänheten till upplysning rätta dem. Med största nöje skola detta blads spalter stå öppna för sådane rättelser.

50

J. V. S.

¹ Före kriget utgjorde Ryskt sedelmynt kanske den betydligaste delen af cirkulationsmedlet. Det var en fordran i utlandet. Nu har man i stället egen Banks sedlar. De utgöra delvis en skuld till utlandet, emedan Banken lånat sitt silfver.